

РОЗВИТОК НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ «ШКІЛ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю» В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Олена Чешенко,

*методист науково-методичної лабораторії проблем виховання,
старший викладач кафедри суспільно-гуманітарної освіти
Одеського обласного інституту удосконалення вчителів,
регіональний координатор Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю*

Ідеї захисту здоров'я людини, мотивації її на здоровий спосіб життя приділяється велика увага в усьому світі.

«Без ЗДОРОВ'Я

і МУДРІСТЬ незavidна,

і МИСТЕЦТВО бліде,

і СИЛА в'яне,

і БАГАТСТВО без користі,

і СЛОВО без сили» – зазначив *Герофіл*,

найвизначніший давньогрецький лікар III ст. до н.е., онук Аристотеля.

Здоров'я дітей і підлітків є однією з найактуальніших проблем світу і предметом першочергової важливості сьогодення. Незадовільний стан здоров'я у дитячому віці призводить до порушень здоров'я протягом усього життя людини, що *створює соціальні та фінансові проблеми, негативно впливає на рівень соціально-економічного розвитку країни.*

На роки навчання в школі людині дається можливість *розвинути свої потенції, сформуванати власні життєві завдання, виробити свою життєву стратегію, стати власне людиною.* **Добре здоров'я і якісна освіта** є тим **ФУНДАМЕНТОМ**, який забезпечує дитині продуктивне та якісне **ЖИТТЯ**. Саме в цей період вона *потребує найбільшої уваги і захисту.* Тому серед основних **чинників якісної ОСВІТИ** на першому місці знаходиться *пріоритет збереження здоров'я дітей і підлітків, приведення змісту освіти та форм навчання у відповідність до їх вікових та індивідуальних особливостей.*

Вихід із ситуації, яка склалася в нашій країні потребує нових підходів, нової ідеології, в основі якої – ідея педагогіки здоров'язбереження, перетворення кожного навчального закладу в школу культури здоров'я, в школу, в якій усі складові діяльності спрямовані на збереження здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу. Пам'ятаймо:

«КОЖНА ДИТИНА – національне надбання країни і держави!»

В Одеській області розбудова обласної мережі «Шкіл сприяння здоров'ю» спрямована на виконання пріоритетної стратегії освіти в Україні, визначеної в нормативно-правових документах, щодо вирішення проблем збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління, превентивного виховання, створення сприятливого для здоров'я середовища.

На **ОДЕЩИНІ** діяльність перших «Шкіл сприяння здоров'ю» розпочата у **1996 році** у рамках *Міжнародного проекту «Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю»*. Наказом МОЗ України та МОН України від 20.08.1998р. № 206/272 «Про подальше впровадження міжнародного проекту «Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю» в Україні» до міжнародної мережі шкіл – учасників міжнародного проекту «Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю» було включено *валеолого-екологічний дошкільний заклад Миру імені Шрі Чінмоя № 288 «Здравушка» з українською мовою навчання м. Одеси (завідувач Лисюк Л. І.)*. ДНЗ успішно працював за *авторською концептуальною моделлю* системи роботи щодо формування культури здоров'я дітей дошкільного віку – «*Валеологічна гармонізація стану здоров'я дітей*».

Після проведення у 2012-2013 навчальному році першого Всеукраїнського конкурсу-захисту сучасної моделі навчального закладу «Школи сприяння здоров'ю» та офіційного створення у 2003 році **Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю в Україні** в Одеській області розбудована **ОБЛАСНА МЕРЕЖА навчальних закладів «Шкіл сприяння здоров'ю»**.

Навчальні заклади, які розбудовують **школу як територію здоров'я**, стали переможцями Всеукраїнських конкурсів-захистів сучасної моделі навчального закладу «Школа сприяння здоров'ю» (2003, 2006, 2009, 2012), визначені дійсними членами Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю.

Так, за підсумками обласних етапів чотирьох Всеукраїнських конкурсів-захистів сучасної моделі навчального закладу «Школа сприяння здоров'ю» наказами управління освіти і науки Одеської облдержадміністрації затверджена обласна мережа навчальних закладів (дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних) шкіл сприяння здоров'ю, до якої увійшли **66 навчальні заклади**: 53 – загальноосвітніх, 7 – дошкільних, 2 – позашкільних; 4 – професійно-технічних. Серед яких:

- ⇒ **1** навчальний заклад – дійсний член Європейської мережі шкіл сприяння здоров'ю;
- ⇒ **22** навчальних закладів – визначені дійсними членами Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю;
- ⇒ **8** навчальних закладів – отримали статус та присвоєно «Сертифікати» МОН України «Освітньо-інформаційні центри з розвитку Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю» (2006, 2009, 2012);
- ⇒ **20** навчальних закладів – отримали статус «Освітньо-інформаційні центри з розвитку обласної мережі Шкіл сприяння здоров'ю» (з 2012р.).

Моніторингові дослідження у цих навчальних закладах свідчать, що їх *специфічною ознакою є зв'язок між високим рівнем здоров'я і доброю освітою*. Педагогічні колективи активно працюють над впровадженням *здоров'язберезувальних педагогічних технологій*, які підвищують *ефективність*

навчально-виховного процесу, створюють здоровий освітній простір, в якому учні, вчителі, медичні працівники, батьки, займають чітку громадянську позицію щодо виконання державного та суспільного замовлення. Колективи навчальних закладів, які є дійсними членами Національної та обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю:

- здійснюють подальшу розбудову власної концептуальної моделі;
- активно залучають навчальні заклади до мережі шкіл сприяння здоров'ю;
- здійснюють науково-методичну та консультативну допомогу навчальним закладам у створенні власної моделі Школи сприяння здоров'ю;
- стали обласними та районними / міськими освітньо-інформаційними центрами з проблем розбудови освітньо-виховного, здоров'язбережувального простору культури здоров'я, пропаганди цінності здоров'я, здорового способу життя;
- активно здійснюють вплив на формування громадської думки в Одеському регіоні щодо збереження та зміцнення здоров'я дітей та учнівської молоді.

Для подолання проблем збереження здоров'я дітей у практику роботи навчальних закладів Одеської області:

1. впроваджуються *національні та міжнародні програми* щодо формування навичок безпечного і здорового способу життя (у рамках програм Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук);

2. *інноваційні здоров'язбережувальні педагогічні технології*, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я дітей та підлітків;

3. введено навчальний предмет «*Основи здоров'я*», факультативи, спецкурси.

Одеський обласний інститут удосконалення вчителів продовжує здійснювати *науково-методичний супровід* розбудови обласної та районних / міських мереж Шкіл сприяння здоров'ю. Проводяться обласні науково-методичні заходи з метою забезпечення якості підвищення компетентності педагогічних працівників із *здоров'язбережувального напрямку*, серед них:

– *курси* підвищення кваліфікації для вчителів, які викладають предмет «Основи здоров'я», загальнодержавну «Програму забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД»;

– *семінари* для різних категорій працівників освіти (*дошкільних, загальноосвітніх, РМК/ММК*): районних/міських координаторів шкіл сприяння здоров'ю, методистів РМК/ММК, відповідальних за впровадження здоров'язбережувальних технологій у навчальних закладах району/міста; керівників навчальних закладів мережі шкіл сприяння здоров'ю (Національної, обласної, районної / міської); керівників навчальних закладів, які розробляють модель «Школи сприяння здоров'ю»; методистів, психологів районних/міських

опорних дошкільних навальних закладів з проблеми впровадження здоров'язбережувальних технологій;

– **обласні та творчі педагогічні майстерні;**

– **обласні майстер-класи керівників** навчальних закладів «Освітньо-інформаційних центрів з розвитку Національної та обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю»;

– **обласні круглі столи – зустрічі з науковцями, представниками органів виконавчої влади та охорони здоров'я, батьківської громади, правоохоронних служб та інших державних установ;**

– **обласні методичні фестивалі - презентації** лідерів Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю Одещини та інше.

В області здійснюється подальший розвиток та розбудова навчальних закладів «Шкіл сприяння здоров'ю», пріоритетом яких є здоров'я та життя дитини, впровадження ефективних технологій з формування у дітей та учнівської молоді духовної культури, культури здоров'я, позитивної мотивації на безпечний спосіб життя, профілактики тютюнокуріння, алкоголізму, захворюванню на ВІЛ-інфекцію/СНІД та інші небезпечні хвороби, вживання наркотичних речовин серед дітей та учнівської молоді. Продовжується пошук оптимальної **МОДЕЛІ організації шкільного життя конкретної дитини**, коли безпосередньо педагогічний процес не тільки перестає бути травматогенним фактором, а й сприяє розвитку фізично і психічно здорової особистості для здобування сучасної якісної освіти.

З 2004 року в Одеській області започатковано розбудову **ОБ'ЄДНАНЬ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я** в навчальних закладах, освітніх округах.

**«Педагогічна ідея – це повітря,
в якому розправляє крила педагогічна творчість».**

В. О. Сухомлинський

Розроблена **ТЕХНОЛОГІЯ розбудови об'єднання культури здоров'я** (автор **Чешенко О. І.**). Конкурсним журі Міжнародного фестивалю «Педагогіка ХХІ століття» (2011) автору присвоєно «Сертифікат», який засвідчує, що дана робота пройшла наукову і громадську експертизу.

Окремі загальноосвітні навчальні заклади – лідери Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю Одещини розбудовують *освітні округи культури здоров'я, об'єднання культури здоров'я* в мікрорайоні, напрацьовують теоретичні положення з питань систематизації складових цих моделей.

Слід відзначити діяльність навчальних закладів – «Освітньо-інформаційних центрів з розвитку Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю», Дипломантів Міжнародної виставки «Сучасна освіта – 2010», досвід яких увійшов до Всеукраїнського банку передового педагогічного досвіду, їх інноваційні здоров'язбережувальні ідеї увійшла до збірки «1001 + 1 ідея сучасної школи».

➔ **Одеська гімназія № 8 Одеської міської ради Одеської області** (директор *Паул Л. М.*) з 2002 року працює як Школа сприяння здоров'ю за концептуальною моделлю «Здоров'я, інтелект, духовність». Із 2007 року реалізується авторський проект «Школа культури здоров'ю – Школа розвитку сучасної компетентної особистості» (автор *Ступкевич О. А.*). У гімназії реалізується цільовий підхід до проблем поєднання в навчально-виховному процесі спільної діяльності всіх його учасників і громадськості в умовах інтенсивного використання інноваційного змісту і технологій освіти; створення та розширення здоров'язбережувального комфортного соціокультурного освітньо-виховного простору, реалізує цільовий підхід до проблем поєднання в навчально-виховному процесі спільної діяльності всіх його учасників і громадськості. Ефективно *функціонують* **МОДУЛІ**: навчально-виховний, науково-дослідний, науково-методичний, інформаційний, соціально-психологічний, матеріально-технічний.

Школа культури здоров'я *включає* роботу *п'яти комплексів*: фізкультурно-спортивного, лікувально-профілактичного, художньо-естетичного, історико-філологічного, природничо-математичного. Реалізуються *освітньо-виховні програми* «Обдаровані діти», проект «Школа проти ВІЛ/СНІДу». Розроблено *стратегічне впровадження інноваційних технологій виховання*. Впроваджуються авторські проекти «ТІМБЛДІНГ», «Врятуємо нашу планету», «Ми – одесити», театральний проект, авторські методики розвитку фізичних якостей у юнаків та особливостей жіночого спорту, елементів формування культури здоров'я. На всіх уроках введено хвилинки розвантаження. Реалізацію проекту Школи культури здоров'я забезпечують: педагогічний колектив, гімназисти, батьки, медична служба, психологічна служба, служби пожежної безпеки та безпеки дорожнього руху у співдружності з громадськістю, соціальними службами.

Одеська гімназія № 8 популяризує серед учнівської молоді, педагогів та громадськості Одещини пріоритетність цінності здоров'я; ідею розбудови в кожному навчальному закладі регіону Школи сприяння здоров'ю; своїм авторитетом впливає на формування громадської думки про престижність бути сьогодні здоровим фізично і духовно.

➔ **Вилківська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 1 Кілійської районної ради Одеської області** (директор *Іванова П. П.*) з 2004 року реалізує авторську модель **Школа культури здоров'я «Компетентність + творчість + партнерство + родинність = успіх»**, вирішує завдання виховання здорового покоління, формування в нього позитивної мотивації, життєвої компетентності, навичок здорового способу життя. *Провідна ідея* – створення сприятливого освітньо-виховуючого, здоров'язбережувального середовища культури здоров'я на засадах партнерства та родинності, що забезпечить умови формування ключових компетенцій, потреби збереження і зміцнення здоров'я та здорового

способу життя, успішний життєвий шлях. Школа культури здоров'я є *центром розвитку особистості*, включає в себе роботу дев'ять структурних блоків:

- здоров'язбережувальна інфраструктура освітнього закладу;
- раціональна організація навчально-виховного процесу;
- просвітницько-виховна, соціально-психологічна, правова, художньо-естетична, логопедична робота з учнями, яка націлена на формування цінностей здоров'я та здорового способу життя;
- організація фізкультурно-оздоровчої роботи, літнє оздоровлення дітей;
- організація системи просвітницької та методичної роботи з вчителями, спеціалістами та батьками;
- здоровий спосіб життя як складова життєвої компетентності учнів, учнівське самоврядування;
- партнерство заради здоров'я дітей;
- Школа культури здоров'я батьків;
- профілактика та моніторинг стану здоров'я учнів.

Розроблені механізми формування ключових компетенцій особистості, потреби збереження, зміцнення здоров'я та здорового способу життя, успішній соціальній адаптації, визначенні життєвого шляху. Створена та впроваджується система виховної роботи; діють Рада Школи культури здоров'я, шкільні служби: медична, соціально-психологічна, фізкультурно-оздоровча, логопедична; працює Клубу молодих вчителів «МАРС». Впроваджуються сучасні технології превентивної освіти та виховання школярів, здоров'язбережувальні технології, проводиться просвітницька робота з учнями за технологією «рівний – рівному серед молоді України щодо здорового способу життя» та інше.

Школа забезпечує здобуття освіти понад державний освітній мінімум, здійснює науково-практичну підготовку талановитої молоді, реалізує Програму роботи з обдарованими учнями. Ефективно впроваджуються технології оптимізації освіти та виховання, наступності всіх ступенів навчання та узгодження діяльності щодо збереження і зміцнення здоров'я дітей.

Активно впроваджуються інноваційні освітні технології, інтерактивні методи навчання, комп'ютерні технології. Під керівництвом Національної академії наук України (керівник **В. О. Киричук**) у школі впроваджується технологія **проектування особистісно-розвивального змісту навчально-виховного процесу** загальноосвітнього навчального закладу. На обласному рівні здійснюється експериментально-дослідницька робота з організації класно-урочної системи за технологію «**Три по 30 хвилин**» як засіб підвищення ефективності та якості навчально-виховного процесу у школі.

На засадах партнерства та родинності заради здоров'я дітей *здійснюється* цілісний підхід до створення **КОМПЛЕКСУ, який об'єднує** Школу культури здоров'я, дошкільні та позашкільні навчальні заклади, рекреаційний ресурс

м. Вилкове, с. Приморське (для відпочинку, лікування, оздоровлення, туризму). Розбудова в ньому освітньо-виховного, здоров'язбережувального **середовища**, комплексність підходу, узгодженість діяльності всіх ланок, забезпечення позитивних змін щодо вирішення проблем зміцнення здоров'я та формування культури здоров'я **забезпечує** гармонійний розвиток дитини, виховання здорового підростаючого покоління, формування в них життєвих компетенцій, позитивної мотивації та навичок здорового способу життя, наступність всіх ступенів навчання, науково-практичну підготовку талановитої молоді.

Моніторинг свідчить про позитивну динаміку показників здоров'я учасників навчально-виховного процесу; знизився рівень захворюваності, зменшилась кількість пропусків уроків по хворобі; спостерігається зростання динамки навчання дітей умінню протистояти нездоровим вадам (профілактика куріння, алкоголізму, наркоманії та інших). Шляхом втілення в життя школи відповідних педагогічних, медико-профілактичних, гігієнічних, фізкультурно-оздоровчих, спортивно-масових технологій у школі створені умови для **забезпечення прав дитини** на збереження і укріплення здоров'я.

Творча атмосфера в колективі, високий професійний потенціал педагогічних кадрів, системний, компетентнісний підхід щодо вирішення завдань виховання здорового покоління, популяризація серед учнівської молоді, педагогів та громадськості Одещини пріоритетності цінності здоров'я, ідеї розбудови в кожному навчальному закладі Школи сприяння здоров'ю *сприяють* формуванню громадської думки регіону щодо збереження та зміцнення здоров'я дітей та учнівської молоді.

➡ **Вилківський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів –ліцей» Кілійської районної ради Одеської області** (директор *Соловійова А. Г.*) з 2004 року реалізує авторську модель **«Школа сприяння здоров'ю – Школа ефективного розвитку компетентної творчої особистості»**. Унікальність Школи сприяння здоров'ю полягає в науковому обґрунтуванні та створенні позитивного педагогічно доцільного навчально-виховного та соціокультурного **середовища через партнерство** всіх учасників навчально-виховного процесу та соціуму з використанням унікальної культури і природної спадщини Дунайської дельти *на засадах* педагогіки співробітництва, толерантності, технологій особистісно орієнтованої педагогічної взаємодії, еколого-біологічних і природоохоронних технологій та діяльнісному підходу.

Основні напрями розвитку Школи сприянню здоров'ю:

- *забезпечення* якісного освітнього процесу, профільного навчання; взаємодія НВК – батьків – державних установ – громади соціокультурної системи м. Вилкове з питань збереження життя і здоров'я учнів, підтримки здорового способу життя;

- *створення умов* по забезпеченню здорового середовища; науково-методичне забезпечення якісної освіти та Школи сприяння здоров'ю;
- *ефективне партнерство* між міською лікарнею та НВК, забезпечення ефективної діяльності шкільної медичної служби;
- *забезпечення діяльності* психолого-соціальної служби;
- *забезпечення* якісним харчуванням учнів; забезпечення відпочинку дітей;
- *здійснення моніторингу* фізичного, психічного і морального здоров'я дітей;
- *забезпечення інформованості* учнів НВК про здоровий спосіб життя через програми та участь учнів в науково-дослідній, просвітницькій роботі, акціях;
- *об'єднання та координація* зусиль державних та громадських організацій, дитячих неурядових об'єднань, дітей та родин щодо вирішення питань стосовно здоров'я дітей;
- *найповніше використання* унікальної етнокультури, традицій і природної спадщини Дунайської дельти; активізація пропагандистсько – просвітницької діяльності в громаді; забезпечення гласності роботи Школи сприяння здоров'ю.

Реалізуються: Загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки в міжріччя «Дунай – Південний Буг», програми «рівний – рівному серед молоді України щодо здорового способу життя», «Школа проти ВІЛ/СНІДу» та інші.

НВК є Всеукраїнським експериментальним майданчиком (2008) у розбудові освітньо-виховної багаторівневої моделі «Школа екологічного розвитку». Створена унікальна модель співпраці: «Інформаційно-туристичний центр Дунайського біосферного заповідника – дошкільний навчальний заклад «Золота рибка» – НВК «Вилківська загальноосвітня школа I-III ступенів – ліцей» – Молодіжний Дунайський клуб».

Цілісний підхід до створення позитивного навчально-виховного, соціокультурного *середовища* у взаємодії НВК, батьків, державних установ, громади, соціокультурної системи міста Вилкове, включення багаторівневої освітньо-виховної моделі «Школи екологічного розвитку», використання унікальної культури і природної спадщини Придунав'я *на засадах* педагогіки співробітництва, толерантності, технологій особистісно орієнтованої педагогічної взаємодії, еколого-біологічних і природоохоронних технологій *забезпечує* ефективний розвиток компетентної творчої особистості, виховання і розвиток вільної, життєлюбної, талановитої, здорової особистості, життєво компетентної, працездатної, з високими моральними якостями. здатної до практичного життя.

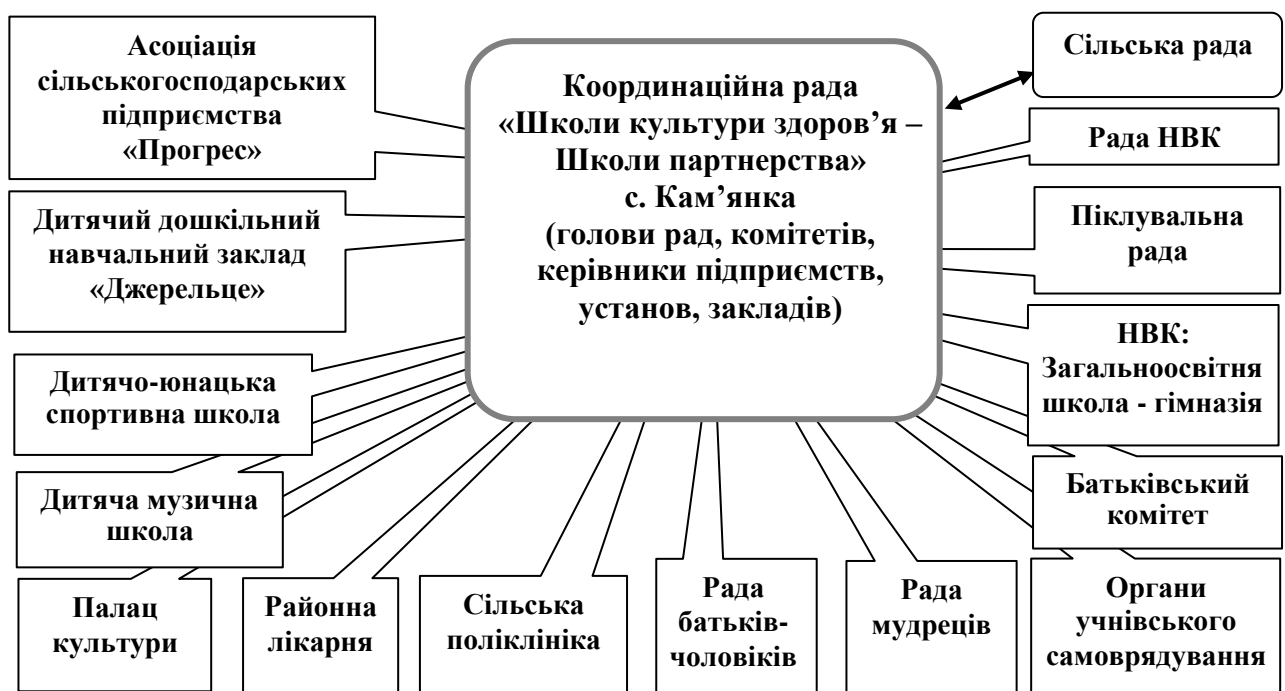
Сьогодні НВК є всеукраїнською опорною базою проведення літнього табору-тренінгу для підлітків міста та учасників екологічних акцій України, який проводиться спільно з Національною академією наук України.

➔ **Кам'янський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітній навчальний заклад І-ІІІ ступенів – гімназія» Ізмаїльської районної ради Одеської області** (директор *Саказли Т. А.*) з 2004 року реалізує авторську модель *Школи культури здоров'я*. Досвід НВК полягає в комплексному поєднанні двох авторських Концептуальної моделі **Школи культури здоров'я за програмою «Здоров'я + інтелект + творчість = успіх»** та проекту **«Школа культури здоров'я – Школа партнерства»** щодо розбудови дієвого єдиного позитивного *громадського простору життя*, що сприяє ефективному навчанню, розвитку, вихованню дітей та підлітків, отриманню ними якісної освіти, попередження травматогенності середовища.

Кам'янський НВК – заклад нового типу, є міцна матеріально-технічна база, створено умови для забезпечення якісної освіти учнів, їх повноцінного розвитку, високого рівня духовного, інтелектуального, фізичного, творчого розвитку дітей, активно впроваджуються інноваційні освітні технології, інтерактивні методи навчання, комп'ютерні технології.

Ефективно використовується *інфраструктура села* для всебічного розвитку вихованців, збереження, зміцнення їх здоров'я. *Партнерами НВК стали*: батьки учнів, громадськість села, Кам'янська районна лікарня, сільська поліклініка, палац культури, палац культури – один з кращих в Україні; палац спорту ім. М. Г. Миндру – базовий для проведення Всеукраїнських змагань; дитячо-юнацька спортивна школа; дитяча музична школа; сільська бібліотека; музей села Кам'янка, музей історії освіти села Кам'янка; Кам'янський комп'ютерний клуб, базові підприємства АСГП «Прогрес», приватні підприємства, церква, Кам'янська сільська телестудія.

Структура соціального середовища с. Кам'янка та управління «Школою культури здоров'я – Школою партнерства»

Рада мудреців села (з 2003 р.) чітко контролює всі питання, пов'язані з освітнім та виховним процесами в громаді. Діє потужне учнівське самоврядування. Особлива увага приділяє питанням взаємодії учнів з навколишнім співтовариством. Учні залучаються до управлінської діяльності.

*Ефективність розбудованої моделі «Школи культури здоров'я – Школи партнерства» на основі скоординованих міжгалузевих заходів щодо формування культури здоров'я, здорового способу життя, профілактики травматизму забезпечується за рахунок **об'єднання ресурсів** громади, громадських організацій та приватних структур.*

Сьогодні село Кам'янка являє собою своєрідний осередок духовності, культури, освіти, здорового способу життя. Доброзичливі, дружні відносини між земляками, висока повага молодших до старших, висока опіка старших питаннями, пов'язаними з життям підрастаючого покоління, взаємопідтримки.

➔ **Шабська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 1 Білгород-Дністровського району Одеської області** (директор *Тихоплав С. М.*) з 2004 року реалізує авторську модель **«Школа культури здоров'я – Школа гармонійного розвитку особистості»**.

На засадах поєднання наукових засад видатних вітчизняних, зарубіжних класиків педагогіки, етнопедagogіки, народознавства та досвіду педагогів-практиків створено *єдиний інформаційний простір* функціонування Школи культури здоров'ю, до якого входять: школа, родина, громадське середовище села Шабо. *Єдиний інформаційний простір забезпечує: якісні умови гармонії життя* (духовного, фізичного, інтелектуального, креативного розвитку та самовдосконалення кожного індивіда); *соціальний захист, безпеку життя* та діяльності кожної дитини, атмосферу психологічного комфорту, толерантного взаєморозуміння суб'єктів, пріоритетність принципу неприйняття проявів асоціальної поведінки серед всіх членів соціуму. *Реалізація головних завдань Школи культури здоров'я здійснюється за наступними напрямками:*

- створення умов для повноцінного гармонійного розвитку особистості під час навчального процесу;
- забезпечення інтелектуально-мотиваційного компоненту діяльності Школи культури здоров'я;
- формування активної громадянської позиції, виховання гідного громадянина України;
- здійснення фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- забезпечення комфортного соціально-психологічного середовища;
- функціонування шкільної президентської служби;
- змістовна організація сфери вільного часу;
- співпраця з батьками та громадськістю.

Об'єднанні зусилля школи, позашкільних навчальних закладів, оточуючих установ села для ефективної реалізації завдань школи культури здоров'я. **Партнерами школи** стали: сільська рада, Шабівське травматологічне та інфекційне відділення центральної районної лікарні, акушерсько-гінекологічне відділення ЦРЛ, Центральні районні бібліотеки для дорослих та дітей с. Шабо; Шабівське відділення УМВС України в Одеській області; Шабівська частина служби порятунку населення у надзвичайних ситуаціях.

У Школі культури здоров'я **забезпеченні**: інтелектуально-мотиваційного компонент; фізкультурно-оздоровча діяльність (третій урок фізичної культури, режим рухової активності під час навчального процесу, фізкультхвилинки-енергизатори, динамічні паузи та інше); забезпечено комфортне соціально-психологічне середовище. Діє шкільна учнівська президентська служба. Забезпечена змістовна система організації сфери вільного часу, функціонують об'єднання за інтересами.

Розбудовується **Шабівський освітній округ культури здоров'я (ООКЗ)**. До його складу включені: **освітні установи** освітнього округу, **установи культури та охорони здоров'я** (Шабівська дільнична лікарня, районна дитяча бібліотека, центральна районна бібліотека, Будинок культури с. Шабо, Народний краєзнавчий музей). Скоординована діяльність та ефективно використовуються можливості закладів позашкільної освіти с. Шабо. **Рада ООКЗ** плідно взаємодіє із закладами, які реалізують **соціальний супровід дітей освітнього округу** (Шабівський РВ УМВС, відділ у справах сім'ї та молоді, дільнична лікарня, соціальний центр при сільській раді). Такий підхід сприяв розширенню мережі навчальних закладів (*дошкільних, загальноосвітніх, позашкільного*) шкіл сприяння здоров'ю.

Інтеграція та координація зусиль педагогічних та учнівських колективів ООКЗ, батьківської громади, органів охорони здоров'я, органів виконавчої влади, інших державних установ, конкретні дії всієї громади забезпечують створення належних умов по збереженню і зміцненню здоров'я дітей та молоді, формування у них основ здорового і безпечного способу життя, культури здоров'я, а жителям села Шабо – безпечні й здорові умови життя.

➡ **Одеська загальноосвітня школа № 44 I-III ступенів Одеської міської ради Одеської області** (директор **Никисла Н. І.**) з 2008 року реалізує авторську модель **Школи культури здоров'я «Барвистий світ твого життя»** (автор **Буйневич О. В.**).

Провідна ідея моделі Школи культури здоров'я полягає в створенні освітнього та соціального **середовища**, яке об'єднує педагогів, учнів та їх батьків, випускників школи, мешканців мікрорайону у прагненні забезпечити становлення життєтворчої особистості, яка цінує життя і вміє бути здоровою та

щасливою, реалізується як компетентна особистість у родині, у професії та в соціумі.

Спільнота дорослих та дітей об'єднується під гаслом «Барвистий світ твого життя» і втілює в життя основну думку: «*Життя – це різнобарвний світ, вчимося разом цінувати кожну мить*». Щоб реалізувати ці прагнення в закладі діють **п'ять проектів**: «Здорові діти – здорова нація», «Здорова родина – щаслива країна», «Барвистий світ твого життя», «Духовне відродження», «Екологічна просвіта». **Шляхи та механізми реалізації** головних завдань Школи культури здоров'я:

- особистісно-зорієнтоване програмно-цільове управління навчально-виховним процесом з делегуванням управлінських повноважень компетентним працівникам;
- системна діяльність тимчасових та постійно діючих творчих та проблемних груп; розвинена система учнівського самоврядування, активна участь учнів у прийнятті стратегічних рішень;
- дієва система батьківського самоврядування, налагодження функціональної співпраці в системі школа – родина;
- психолого-педагогічна експертиза інновацій;
- постійно діючий моніторинг сформованості ціннісних пріоритетів всіх учасників навчально-виховного процесу;
- активне залучення громадськості до вирішення питань формування позитивної мотивації учнів до здорового способу життя;
- введення додаткових курсів до варіативної складової навчального плану, а саме: «Психологія», «Етика та психологія сімейного життя»;
- введення занять з емоційно духовного розвитку учнів школи I ступеня «Мелодія чистого серця».

Школа є ініціатором **побудови загального простору «Школи – Родини в мікрорайоні»**, веде активну діяльність з його розбудови (проект «Шкільна ділянка майбутнього»), здійснює просвітницьку роботу в мікрорайоні школи.

➡ *Слід відзначити* продуктивну роботу **Котовського РМК** з питання розбудови **районної мережі Шкіл сприяння здоров'ю**.

Так, за підтримки кафедри суспільно-гуманітарної освіти Одеського обласного інституту удосконалення вчителів **методичної роботи РМК Котовського району** з даного питання, участь педагогів в організованих обласних конференціях, науково-практичних семінарах, методичних фестивалях, круглих столах з проблем здоров'язбереження, змістовні індивідуальні консультації, **сприяла створенню середовища**, яке стимулювало прояв ініціативи та творчості педагогічних працівників району у роботі з даного напрямку, активізацію їх професійного само- та взаєморозвитку. Що спонукали

до розбудови районної мережі «Шкіл сприяння здоров'ю». Сьогодні до неї увійшли 24 навчальні заклади (6 – ДНЗ (75%), 18 – ЗНЗ (62%)).

У Котовському районі *створена цілісна система* щодо розбудови мережі шкіл сприяння здоров'ю, пропаганди здорового способу життя та культури здоров'я, здійснюється *координація та інтеграція зусиль* державних та громадських організацій з *метою підтримки й мобілізації зусиль* щодо сприяння соціальному становленню і розвитку здорового покоління. З 2004 року реалізується «Програма розвитку мережі Шкіл сприяння здоров'ю в Котовському районі «Здорова дитина – здорове суспільство» (автор-координатор Лісовська Т. І., здоров'язбережувальна ідея увійшла до збірки «1001 + 1 ідея сучасної школи»).

Моніторингові дослідження в районі свідчать, що педагогічними працівниками досягнуто певних результатів у вирішенні питань щодо здоров'язбереження, створення та розбудову моделей навчального закладу «Школи сприяння здоров'ю». Ряд навчальних закладів виробили власну науково обґрунтовану *концепцію*, створили та реалізують *програми розвитку навчального закладу як «Школи сприяння здоров'ю»*.

➔ У Котовському районі *одними з перших в Україні* розбудовано та запроваджено **МОДЕЛЬ освітнього округу сприяння здоров'ю** на базі Липецької ЗОШ І-ІІІ ступенів (директор *Маланюк В. С.*) – навчального закладу Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю з 2003 року, переможця Всеукраїнських конкурсів-захистів сучасної моделі навчального закладу «Школа сприяння здоров'ю» (2003, 2006, 2009, 2012), «Освітньо-інформаційного центру з розвитку обласної мережі Шкіл сприяння здоров'ю», досвід якого увійшов до Всеукраїнського банку передового педагогічного досвіду та збірки «1000 + 1 ідея української школи».

Модель «Від сільської Школи сприяння здоров'ю до освітнього округу сприяння здоров'ю» є продовженням активного, творчого пошуку педагогічного колективу розбудованої моделі «Школа сприяння здоров'ю – освітній простір для формування життєвої компетентності як основи успіху та самовдосконалення особистості» (автор моделей *Ісаєвій Л. М.*).

Філософські засади Школи сприяння здоров'ю:

- Ідея розвитку та самовдосконалення.
- Ідея виховуючих суб'єкт-суб'єктних стосунків.
- Ідея поєднання інтересів розвитку особистості й розвитку суспільства.
- Концепція любові.
- Концепція здоров'я.
- Ідея виховання на засадах етнопедагогіки та педагогіки народознавства.
- Ідея виховання на засадах родинної педагогіки.
- Ідея розвитку життєвої компетентності.

Потужно здійснюється оздоровлення навколишнього середовища на засадах партнерства всіх суб'єктів освітнього округу (3-х навчальних закладів), інтеграції всіх виховних впливів на дитину. **Рада Липецького освітнього округу** забезпечує створення оптимальної, гнучкої, динамічної, демократичної **системи управління та діяльності освітнього округу** з прогнозуванням кінцевого результату, що забезпечило створення **міжшкільного дитячого освітнього простору**. Розроблені та реалізуються **ефективні стратегії і тактики, основні механізми** формування здорового освітнього та соціокультурного середовища **на рівнях: учнів, сім'ї, педагогів, управлінської діяльності, діяльності громадських та державних структур**

Річний цикл життєдіяльності здійснюється за 4-а періодами: «Вчимося спілкуванню», «Вчимося пізнавати себе», «Вчимося формувати духовні потреби, моральні цінності», «Вчимося бути здоровими». Впроваджуються **авторські творчо-цільові програми** «Створи в собі Людину: чотири кроки пізнання» (1-4 кл.), «З віри в себе – до творця своєї долі» (5-8 кл.), «Розвиток життєвої компетентності особистості – шлях до самовдосконалення» (9-11 кл.), «Дев'ять заповідей людяності – пізнаємо, навчаємося, спілкуємося, організуємо» (для лідерів дитячих організацій та учнівського самоврядування освітнього округу), «Сім'я та школа: інтеграція зусиль». Діють шкільні клуби, гуртки, секції, об'єднання учнів: «Веселята», «Веселкова республіка», «Старшокласник».

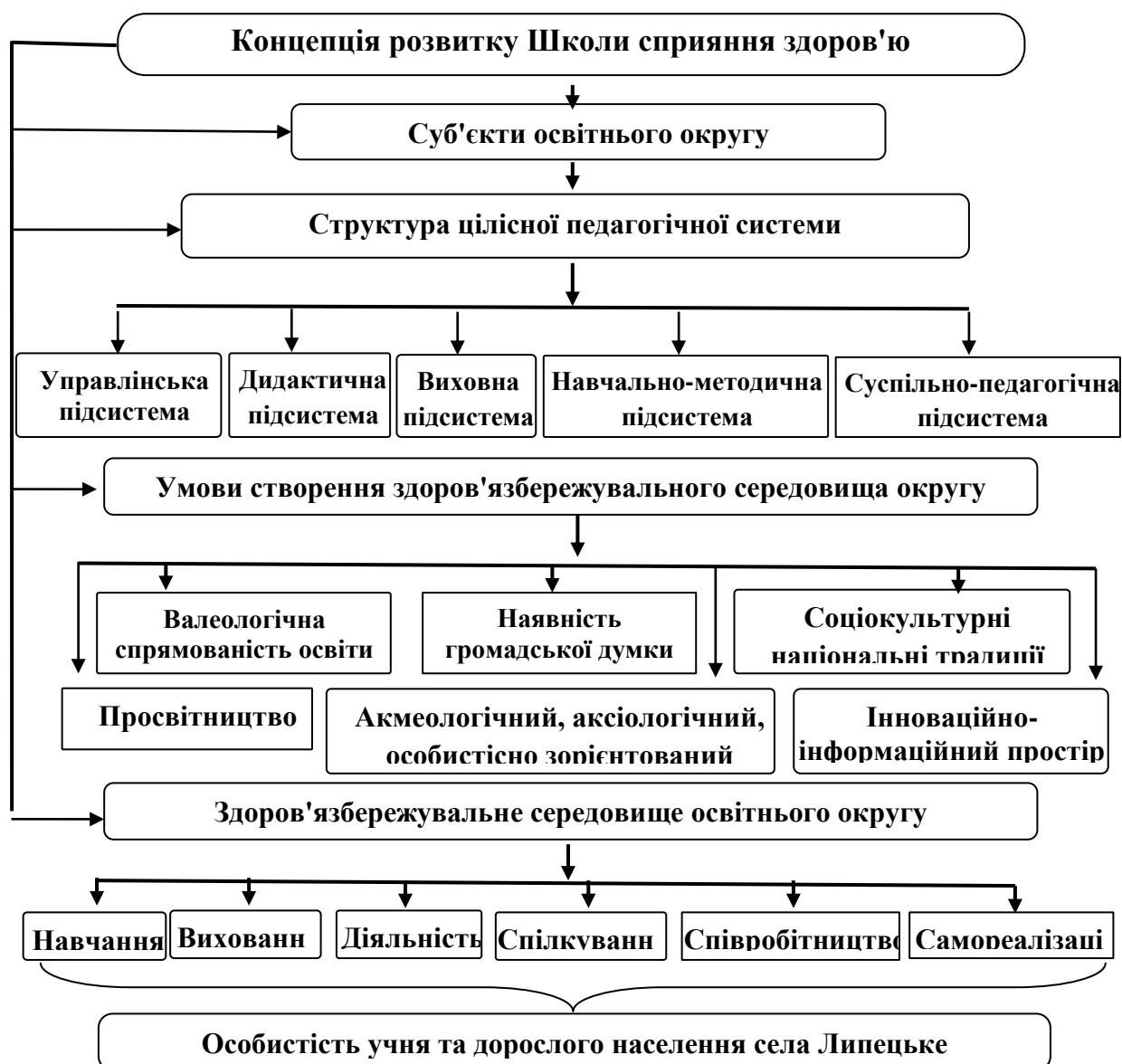
Розбудова освітнього округу сприяння здоров'ю дозволила **консолідувати можливості та сили всіх суб'єктів округу** для створення здорового навколишнього середовища. Аналіз результатів роботи, проведений шляхом діагностичних анкетувань, тестувань, спостережень, соціоопитувань, співбесід, моніторингових досліджень, засвідчив, що на території освітнього округу **створені сприятливі соціально-педагогічні, психолого-педагогічні та організаційно-педагогічні умови** щодо формування фізично здорової, духовно багатой, психічно стійкої та соціально активної особистості, а саме:

- школа стала платформою для створення центру сприяння здоров'ю Липецького освітнього округу;
- створено міжшкільний освітній простір;
- створено інноваційний та інформаційний простори (цілеспрямовано ведеться науково-методичне забезпечення, удосконалення теоретичної і методичної підготовки педагогічних кадрів шляхом організованого навчання під час проведення різноманітних форм методичної роботи і з використанням інтерактивних форм та методів навчання, а також шляхом самоосвіти);
- розширено простір для самовираження та самореалізації всіх суб'єктів Липецького освітнього округу;
- створено єдиний виховний простір за участю громадських організацій;
- склалися належні умови для соціальної адаптації та захисту інтересів і прав учнів;

– стійка мотивація до ведення здорового способу життя формується не тільки в учнів, а й у молоді села;

– випускник Липецького освітнього округу – це людина, яка перебуває в гармонії зі світом і самим собою; усвідомлює власну цінність і цінність інших; дбає про своє здоров'я та вважає здоровий спосіб життя пріоритетним напрямком розвитку особистості; допитлива і максимально включена у потік подій і вражень життя; вміє керувати своїм власним розвитком з урахуванням загальнолюдських та культурно-національних цінностей і є творцем свого життя.

МОДЕЛЬ ШКОЛИ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю ЯК ОПОРНОЇ ШКОЛИ ОСВІТНЬОГО ОКРУГУ

Робота педагогічного колективу значною мірою зумовлює *формуванню громадської думки* в регіоні щодо духовних цінностей, *мотивації на здоровий спосіб життя всіх суб'єктів соціуму*, підвищує рівень відповідального відношення до *власного здоров'я різних верств населення*.

➔ Слід відзначити, що **Одеським обласним інститутом удосконалення вчителів** була проведена відповідна робота з організації, координації, змістовного наповнення **науково-методичного супроводу** розбудови обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю в контексті взаємодії ООІУВ та районних і міських методичних служб, спрямований на різні категорії педагогічних працівників області, основними напрямками якої є:

- **координація методичного забезпечення** діяльності навчальних закладів «Шкіл сприяння здоров'ю»;
- **визначення та підтримка навчальних закладів**, які розробляють **шкільну політику здоров'я**, активно працюють над вирішенням завдань розбудови здоров'язбережувального середовища, виховання здорового покоління, зміцнення і збереження здоров'я дітей, учнівської молоді;
- **сприяння творчим педагогічним пошукам** інноваційних педагогічних систем навчального закладу «Школи сприяння здоров'ю», інноваційних здоров'язбережувальних педагогічних технологій навчання і виховання;
- **розвиток навчальних закладів культури здоров'ю**, пріоритет діяльності яких ґрунтується на **культурно-історичних національних та загальнолюдських цінностях**;
- **науково-методична допомога** навчальним закладам у створенні **моделей «Шкіл культури здоров'я»** в умовах інтенсивного використання новітніх, інформаційних технологій навчання, побудові цілісної, педагогічно доцільної системи навчально-виховного процесу, створенні **об'єднання культури здоров'я** на засадах партнерства вчителів, дітей, родин та громадськості;
- **організація та проведення обласних науково-методичних та науково-практичних** семінарів, семінарів-тренінгів, конференцій, обласних педагогічних майстерень, майстер-класі, методичних фестивалів, презентацій, дискусій, круглих столів, конкурсів, «Обласних Ярмарок педагогічних ідей і технологій» для різних категорій працівників освіти (дошкільних, загальноосвітніх, РМК/ММК);
- **сприяння впровадженню національних та міжнародних програм** щодо формування навичок безпечного і здорового способу життя;
- **організація діяльності «Освітньо-інформаційних центрів з розвитку Національної та обласної мережі Шкіл сприяння здоров'ю»**;
- **дослідно-експериментальна робота обласної творчої групи керівників навчальних закладів** – лідерів Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю, робота якої спрямована на створення якісно нових моделей освітнього округу культури здоров'я з урахуванням регіональних особливостей Одещини;
- **методична підготовка** районних/міських координаторів Шкіл сприяння здоров'ю, керівників навчальних закладів;

- **вивчення, узагальнення та поширення кращого досвіду** роботи діяльності навчальних закладів лідерів Національної та обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю, формування **інформаційно-аналітичного банку** передового педагогічного досвіду, **друкування матеріалів** досвіду у науково-методичних виданнях України;
- **пропаганда інноваційного досвіду** навчальних закладів переможців Всеукраїнського конкурсу-захисту сучасної моделі навчального закладу «Школа сприяння здоров'ю», «Освітньо-інформаційних центрів з розвитку Національної та обласної мережі Шкіл сприяння здоров'ю»;
- **інформаційно-методичне забезпечення** учасників навчально-виховного процесу Шкіл сприяння здоров'ю, громади;
- **формування позитивного іміджу** здорової людини, навчальних закладів сприяння здоров'ю;
- **формування суспільної думки** щодо пріоритету захисту здоров'я дитини, вирішення проблем захисту та збереження життя і здоров'я підростаючого покоління.

Так, ООІУВ здійснюється **пропаганда інноваційного передового педагогічного досвіду** навчальних закладів Одещини – лідерів Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю на міжнародному, всеукраїнському та обласному рівнях.

Дев'ять здоров'язбережувальних педагогічних ідей та технологій навчальних закладів Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю Одещини увійшли до Всеукраїнського банку педагогічних ідей та збірки **«1000 + 1 ідея сучасної української школи»** (2011).

Видано **сім збірок** із серії **«Школи здоров'я Одещини»** (додається). Надруковано **більше 100 статей** з досвіду роботи та практичних досягнень інноваційної діяльності кращих навчальних закладів Одещини – дійсних членів Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю у **16-ти фахових науково-методичних виданнях України**: «Директор школи, ліцею, гімназії», «Наша школа», «Наукові праці», «Директор школи», «Сучасна школа України», «Управління школою», «Управління освітою», «Школа / для заступників і не тільки», «Школа», «Завуч», «Виховна робота в школі», «Основи здоров'я», «Дефектолог», «Початкова освіта та виховання», «Сучасний урок» «Біологія в школі» у науково-методичних виданнях України, Росії. Статті внесено до **Internet-ресурсів**, каталогу **in-line** науково-педагогічних бібліотек, зведених електронних каталогів бібліотек України, Росії, Білорусії, світу.

Матеріали про науково-методичний супровід розбудови обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю, інноваційний досвід навчальних закладів шкіл сприяння здоров'ю Одещини **висвітлюється на сайті кафедри суспільно-гуманітарної освіти ООІУВ** <http://kafedraoouiv.org.ua/>.

Досвід ООІУВ та навчальних закладів Одещини – переможців Всеукраїнського конкурсу-захисту сучасної моделі навчального закладу «Школа сприяння здоров'ю» (2009, 2012) *демонструвався та презентовано* на:

⇒ **Міжнародній виставці «Сучасна освіта - 2010»** (демонструвався *виставковий стенд Одещини*, презентували досвід ООІУВ та 12-ти навчальних закладів – переможців Всеукраїнського конкурсу-захисту сучасної моделі навчального закладу «Школа сприяння здоров'ю» (2009));

⇒ **Міжнародному фестивалі «Педагогіка XXI століття»** (2011, 2012) (конкурсним журі присвоєно п'яти авторам «Сертифікати», які засвідчують, що дана робота пройшла наукову і громадську експертизу);

⇒ **IV Національній виставці – презентації «Інноватика в сучасній освіті»** (2012) (демонструвався *виставковий стенд* та презентовано досвід Школи сприяння здоров'ю Одеського спеціального дошкільного навчального закладу «Ясла-садок» № 193 компенсуючого типу Одеської міської ради Одеської області *«Виховуємо гармонійно розвинену особистість»* – переможця Всеукраїнського конкурсу-захисту сучасної моделі навчального закладу «Школа сприяння здоров'ю» (2012) (завідувач *Притиковська С. Д.*), досвід внесено до **«Офіційного каталогу виставки»**);

⇒ **Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних форумах, конференціях;**

⇒ **Обласних науково-практичних заходах з проблем здоров'язбереження.**

Результати діяльності навчальних закладів шкіл сприяння здоров'ю Одещини: на основі моніторингових досліджень, проведених шкільними службами, *ми констатуємо*, що зросла позитивна динаміка показників здоров'я учасників навчально-виховного процесу; посилилася мотивація до здорового і безпечного способу життя, що сприяє максимальній самореалізації дитини; усвідомлено відбувається відбір та впровадження ефективних методик здоров'язбереження, організації змістовного вільного часу, дозвілля; створені ефективні системи вдосконалення фізичної та психічної підготовки дорослих та дітей до ведення активного довготривалого життя та професійної діяльності.

Незважаючи на всі досягнення, значну роботу в області по збереженню здоров'я дітей є ще *проблеми, які потребують вирішення*. Нагальним *завданням* щодо подолання проблем збереження здоров'я дітей є:

- подальше визначення стратегічних напрямів діяльності із розвитку та розширення мережі навчальних закладів шкіл сприяння здоров'ю у рамках реалізації кафедрального проекту «Здоров'я дитини – запорука успіху»;
- становлення кожного навчального закладу як «Школи сприяння здоров'ю» та забезпечення оздоровчої функції освіти;
- впровадження інноваційних здоров'язбережувальних технологій навчання і виховання в практику роботи навчальних закладів;

- розвиток мережі навчальних закладів – «Шкіл сприяння здоров'ю» у всіх районах, містах Одеської області;
- забезпечення тривекторної міжсекторальної взаємодії та партнерства щодо розбудови здоров'яформуючого середовища, сприятливих умов для виховання здорового молодого покоління, збереження фізичного, психічного і духовного здоров'я, соціального захисту.

Подальша робота Одеського обласного інституту удосконалення вчителів полягає в науково-методичному супроводі щодо *спільної діяльності* з районними/міськими методичними кабінетами з проблем:

- **забезпечення стратегії держави** у збереженні генофонду нації, здоров'язбережувального навчання й виховання дошкільників, школярів, захисту здоров'я дитини, вирішення завдань виховання здорового покоління, формування у дітей та молоді свідомого ставлення до власного життя і здоров'я, оволодіння навичками безпечного життя та здорової поведінки;
- **пошуків** сучасних практичних підходів до вирішення проблем здоров'язбережувального навчання й виховання, забезпечення наступності і безперервності між дошкільною та шкільною освітою з даної проблематики;
- **подальшого розвитку** обласної та районних / міських мереж шкіл сприяння здоров'ю, освітніх округів культури здоров'я на засадах культурно-історичних, національних, загальнолюдських цінностей та особливостей Одеського регіону.

Перспективою подальшої роботи з даного питання є:

- подальший розвиток мережі навчальних закладів «Шкіл сприяння здоров'ю»;
- розбудова здоров'язберігаючої інфраструктури навчально-виховного закладу;
- реалізація проектів «Від Школи культури здоров'я – до міста, освітнього округу культури здоров'я».

Будуючи день сьогоднішній, дбаючи про здоров'я дітей, їх фізичне, психічне і соціальне БЛАГОПОЛУЧЧЯ – ми дбаємо про день завтрашній.

Додаток 1

Список виданих збірок із досвіду роботи ШКІЛ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю ОДЕЩИНИ

1. Здоров'язберігаючі педагогічні ідеї та новації навчальних закладів Одещини – дійсних членів Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю. Педагогічні ідеї та новації з проблем виховання педагогів та навчальних закладів Одеської області. / Упоряд. О. І. Чешенко. Одеський обласний інститут удосконалення вчителів. – Одеса. 2011. – 32 с.
2. Ісаєва Л. М. Модель освітнього округу сприяння здоров'ю «Від сільської Школи сприяння здоров'ю – до освітнього округу сприяння здоров'ю». /

Л. М. Ісаєва : упоряд. О. І. Чешенко. – Одеса, 2014. – 151 с. – (Серія «Школи здоров'я Одещини»).

3. Internet – ресурси. Інноваційний досвід діяльності навчальних закладів Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю Одещини. / Упоряд. О. І. Чешенко. Одеський обласний інститут удосконалення вчителів. – Одеса, 2012. – 72 с.

4. Чешенко О. І. Розвиток обласної мережі Шкіл сприяння здоров'ю. Науково-методична збірка / О.І. Чешенко. – Одеський обласний інститут удосконалення вчителів. – Одеса, 2011. – 100 с. – (Серія «Школи здоров'я Одещини»).

5. Чешенко О. І. Розбудова об'єднання культури здоров'я. Наук.-метод. збірка. / О. І. Чешенко. – Одеса, 2011. – 39 с. – (Серія «Школи здоров'я Одещини»).

6. Чешенко О. І. Кожний навчальний заклад має бути Школою сприяння здоров'ю в інтересах дітей та створення кращого світу для них. Метод. поради. / О. І. Чешенко. – Одеса, 2012. – 156 с. – (Серія «Школи здоров'я Одещини»).

7.1. Школа здоров'я. Частина 1. / Уклад. В. В. Григораши. – Х.: Вид. група «Основа», 2010. – 208 с. – (Б-ка ж. «Управління школою». Вип. 8 (92)).

7.2. Школа здоров'я. Частина 2. / Уклад. В. В. Григораши. – Х.: Вид. група «Основа», 2010. – 224 с. – (Б-ка ж. «Управління школою». Вип. 10 (94)).

Додаток 2

ПЕРЕЛІК

навчальних закладів – дійсних членів

Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю Одеської області

(за підсумками Всеукраїнських конкурсів – захистів сучасної моделі навчального закладу «Школа сприяння здоров'ю» 2003, 2006, 2009, 2012 років)

у номінації «Загальноосвітні навчальні заклади»

1. Одеський навчально-виховний комплекс: «Гімназія № 7 – спеціалізована школа I ступеня з поглибленим вивченням англійської мови» Одеської міської ради Одеської області (директор Мельник С. В.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю».*
2. Одеська гімназія № 8 Одеської міської ради Одеської області (директор Паюл Л. М.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю».*
3. Одеський навчально-виховний комплекс «Гармонія» «Загальноосвітня школа I-II ступенів – гімназія № 6» Одеської міської ради Одеської області (директор Бурдейна І. Д.).
4. Одеська загальноосвітня школа № 44 I-III ступенів Одеської міської ради Одеської області (директор Никисла Н. І.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю».*
5. Одеська загальноосвітня школа № 8 I-III ступенів Одеської міської ради Одеської області (директор Голік О. Г.).

6. Білгород-Дністровська загальноосвітня школа I-III ступенів № 3 Одеської області (директор Лимаренко Т. П.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю».*
7. Затоківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 9 м. Білгорода-Дністровського Одеської області (директор Урсакій С. В.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю».*
8. Комунальний заклад «Южненська Авторська М. П. Гузика експериментальна спеціалізована загальноосвітня школа-комплекс I-III ступенів Южненської міської ради Одеської області» (директор Гузик Н. В.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю».*
9. Чорноморська гімназія № 1 Чорноморської міської ради Одеської області (директор Антонова Л. Ф.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю».*
10. Чорноморський навчально-виховний комплекс «Спеціальна загальноосвітня школа I-II ступенів інтенсивної педагогічної корекції – дошкільний навчальний заклад компенсуючого типу» Чорноморської міської ради Одеської області (директор Козлова Н. І.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю».*
11. Навчально-виховний комплекс «Балтська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 – гімназія» Балтської міської ради Одеської області (директор Доні Л. А.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю».*
12. Шабська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 Білгород-Дністровського району Одеської області (директор Тихоплав С. М.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю».*
13. Кам'янський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів – гімназія» Ізмаїльської районної ради Одеської області (директор Саказли Т. А.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю».*
14. Вилківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 Кілійської районної ради Одеської області (директор Іванова П. І.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю».*
15. Вилківський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I-III ступенів – лицей» Кілійської районної ради Одеської області (директор Соловійова А. Г.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю».*
16. Липецька загальноосвітня школа I-III ступенів Котовського району Одеської області (директор Маланюк В. С.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю».*

у номінації «Дошкільні навчальні заклади»

17. Одеський спеціальний дошкільний навчальний заклад «Ясла-садок» № 193 компенсуючого типу Одеської міської ради Одеської області (завідувач Притиковська С.Д.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю».*

18. Одеський дошкільний навчальний заклад «Ясла-садок» № 295 Одеської міської ради Одеської області (завідувач Туріва С. І.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю»*.
19. Затоківський дошкільний навчальний заклад «Золота рибка» м. Білгорода-Дністровського Одеської області (завідувач Півкіна Н. Г.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю»*.
20. Дошкільний навчальний заклад № 1 «Золота рибка» морського торговельного порту Южний комбінованого типу Одеської області (завідувач Кучмей З. М.).

у номінації «Позашкільні навчальні заклади»

21. Арцизький районний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Одеської області (директор Адзеріхо Н. Г.).

у номінації «Професійно-технічні навчальні заклади»

22. Державний професійно-технічний навчальний заклад «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування» (директор Висоцька Л. Є.) – *«Освітньо-інформаційний центр з розвитку обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю»*.